

KVALITETSREDOVISNING FÖRSKOLA, FÖRSKOLEKLASS, GRUNDSKOLA, SKOLBARNOMSORG OCH SÄRSKOLA

Inledning

Stockholms stad ska enligt den statliga förordningen om kvalitetsredovisning upprätta en skriftlig kvalitetsredovisning senast den 1 maj 2006 för kalenderåret 2005. Stadens redovisning bygger på skolornas och förskolornas kvalitetsredovisningar och andra uppgifter som är väsentliga för uppföljning och utvärdering.

Kvalitetsredovisningen är en del av förskolornas och skolornas verksamhetsberättelse. Skolornas och förskolornas redovisar resultaten av sin analys med att uppnå målen i styrdokumentet inom områdena lärande och kunskap, stadens förskole- och skolplan samt budget. Analysresultaten ligger sedan till grund för revideringar av enheternas handlingsplaner, förändringar av arbetssätt och förbättrad uppföljning av kunskapsmålen.

Följande uppföljningar har förutom förskolornas och skolornas egna analyser använts i avsnitten analys och resultat.

Förvaltningens egna

- Enkät riktad till femåringar
- Enkät riktad till föräldrar med barn på fritidshemmen
- Rapport - Faktaunderlag barn och ungdomar i Enskede-Årsta 2005
- En i ledargänget - utvärdering av förskolans nya ledningsorganisation

Stadsövergripande uppföljningar

- Förskoleinspektörernas årsrapport 2004/2005
- USK:s brukarundersökning 2005.

Sammanfattande bedömning

Under året har både förskolor och skolor haft fokus på språk- och matematikutveckling, trygghetsskapande åtgärder, värdegrund och kommunikation. Alla verksamheter har arbetat med att utveckla individuella utvecklingsplaner som utgår från varje barns/elevs behov. Skolorna har reviderat kursplanerna och har tillsammans med eleverna diskuterat mål- och betygskriterier.

Innevarande år kommer förskolor och skolor att ha fortsatt fokus på att vidareutveckla metoder för språkutveckling och matematik, arbeta med genusfrågor och se över formerna för barns, elevers och föräldrars inflytande. Skolorna ska se över arbetsformerna för elevernas möjligheter att vara delaktiga i planering och utvärdering. De två skolor som saknar skol- och förvaltningsråd kommer att starta sådana och barnråd införs i samtliga stadsdelsområden.

Mål för förskolan / skolan

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet skola 2006 -2008

- Andelen elever som lämnar grundskolan och har uppnått kunskapsmålen ska öka.
- Alla elever i skolår F-6 ska erbjudas en stimulerande och trygg skolbarnomsorg.
- Öka integreringen mellan särskolan och övrig skolverksamhet.

Enskede-Årstas mål för skolan

- Andelen elever som lämnar grundskolan och har uppnått kunskapsmålen ska öka jämfört med 2005.
- Skolan ska utveckla undervisningen av matematik så att resultaten förbättras jämfört med 2004.
- Elevhälsan ska vara förebyggande och integreras i skolans alla verksamheter.
- Stöd till eleverna att välja rätt i de fortsatta studierna ska stärkas.
- Elevernas språkutveckling och läsförmåga ska främjas.
- Eleverna ska ha individuella utvecklingsplaner.
- Eleverna och föräldrarna ska erbjudas möjligheter till inflytande.
- Målen för utbildningen ska vara tydliga och förståeliga och vara kända av eleverna.
- Genusperspektivet och Livskunskap ska genomsyra värdegrundsarbetet.
- Andelen inköpt ekologisk mat ska öka jämfört med 2005.
- Samarbetet vid övergången från förskola till skola ska vidareutvecklas.
- Skolorna ska öppnas upp för att bli ”skolan mitt i byn”.

Enskede-Årstas mål för särskolan

- Särskolans kursplaner ska vara kända för alla elever.
- Samarbetet mellan särskolan och grundskolan ska vidareutvecklas.

Enskede-Årstas mål för skolbarnomsorgen

- Skolbarnomsorgens lokaler ska integreras med skolans.
- Eleverna i skolår F-6 ska erbjudas en stimulerande och trygg skolbarnomsorg.
- Skolbarnomsorgens pedagogik och metodik ska utvecklas i nära samarbete med skolan.
- Eleverna 10-12 år ska erbjudas fritidsklubbar från och med hösten 2006.
- Fritidsklubbarna ska samverka med idrottsrörelsen och kulturskolan

Kommunfullmäktiges mål för verksamhetsområdet förskola 2006 -2008

- Minska barngrupperna med i genomsnitt två barn per grupp under mandatperioden.

Enskede-Årstas mål för förskolan

- Barnomsorgsgarantin ska uppfyllas.

- Barngrupperna ska minska med två barn per avdelning under perioden 2003 till 2006.
- Andelen inköpt ekologisk mat ska öka jämfört med 2005
- Barnens språkutveckling och kommunikativa förmåga ska särskilt uppmärksammas.
- Barnens fysiska och psykiska hälsa ska främjas.
- Barnen och föräldrarna ska erbjudas möjligheter till inflytande.
- Barnens utveckling och lärande ska dokumenteras och kommuniceras.
- Ute- och innemiljön ska utformas så att barnens utveckling stimuleras.
- Barnens matematiska tänkande ska stärkas.
- Genusperspektivet ska genomsyra värdegrundsarbetet.
- Samarbetet vid övergången från förskola till skola ska vidareutvecklas.

Förutsättningar

Förskolans organisation

Förskolorna är indelade fem enheter med koppling till närmaste kommunala skola. Områdena heter Dalen, Enskede gård, Stureby/Östberga samt Årsta 1 och Årsta 2. Det finns även tre familjedaghem i Dalen som hör till förskoleområdet Dalen. Öppen förskola finns i Dalen, Stureby och i Östberga och allmän förskola finns i Stureby.

Förvaltningens förskoleområden och antal förskolor per stadsdel

Stadsdelar	Antal förskolor per stadsdel	Förskoleområden				
		Årsta 1	Årsta 2	Dalen	Enskede Gård	Stureby & Östberga
Årsta	10	3	7			
Johanneshov	4	3		1		
Dalen	4			4		
Gamla Enskede	1			1		
Enskede Gård	3				3	
Enskedefältet	1				1	
Stureby	6				3	3
Östberga	3					3
Antal förskolor per förskoleområde	32	6	7	6	7	6

Antalet kommunala förskolor har ökat från 29 till 32 mellan 2004 och 2005 på grund av arbetet med att minska barngrupperna och klara barnomsorgsgarantin. Några av förskolorna har en specialinriktning, exempelvis musik, finska eller barn med funktionshinder.

Personal förskola

Förskoleområdena har en enhetschef och en till två biträdande enhetschefer.

Utvecklingen av personaltätheten i förskolan, åren 2000-2005

År	Antal barn	Antal anställda	Antal barn per anställd
2000	1 550	294	5,3
2001	1 518	276	5,5
2002	1 480	276	5,4
2003	1 419	285	5,0
2004	1 463	316	4,6
2005	1 542	353	4,4

Antal barn per anställda har minskat med 0,9 barn från 5,3 till 4,4 mellan åren 2000 och 2005, vilket motsvarar en minskning om 17 procent. Antal anställda är omräknat till heltidsanställda.

Utvecklingen av andel förskollärare i Enskede-Årsta åren 2000-2005

År	Antal förskollärare	Antal barn per förskollärare	Andel förskollärare
2000	136	11,4	46 %
2001	109	13,9	39 %
2002	106	14,0	38 %
2003	99	14,4	35 %
2004	109	13,4	35 %
2005	104	14,9	29 %

Andelen förskollärare i Enskede-Årstas kommunala förskolor har sjunkit med 17 procentenheter mellan åren 2000 och 2005.

Barngruppstorlek

År	Antal barn	Antal grupper	Antal barn/grupp
2002			16,70
2003	1511	93	16,25
2004	1463	96	15,24
2005	1542	99	15,58

Det genomsnittliga antalet barn per grupp har ökat sedan förra året. Orsaken är att andelen yngre barn har minskat, vilket har fått till följd att fler syskonavdelningar har bildats.

Skolans organisation

Ensked-Årsta har fyra högstadieskolor; Årtaskolan, Enskedeskolan, Sturebyskolan och Nytorpsskolan. Tre skolor omfattar förskoleklass (F) till skolår 6, Östbergaskolan, Skanskvarnsskolan och Enskedefältets skola.

Skanskvarnsskolan och Nytorpsskolan har särskoleklasser. Skanskvarnsskolan har även klasser för funktionshindrade. Nytorpsskolan har profilklasser i idrott, Skanskvarnsskolan i musik och Sturebyskolan respektive Östbergaskolan har profilklasser i NO och MA.

Antal elever per förskollärare/lärare i kommunal grundskola

Verksamhet:	Antal lärare	Antal elever	Elever per lärare	Lärare per 100 elever
År F-9	305	3 868	13	7,9

Andel förskolelärare/lärare med formell kompetens

Verksamhet:	Antal med formell kompetens	Totalt antal	Andel med formell kompetens
År F-9	293	305	96%

Måluppfyllelse

Normer och värden

Arbetsätt för måluppfyllelse

Förskola

Värdegrundsarbetet genomsyrar verksamheten på förskolorna. Demokrati, jämlikhet och mångfaldsarbetet är självklart i fokus på förskolorna. Medarbetarna arbetar för att hos barnen skapa förståelse för andra människors olikheter och behov. Under in-skolningen läggs stor vikt vid att skapa tillit och trygghet för det enskilda barnet.

Både inom- och utomhusmiljön ska stimulera till lek och egna val. Förskolorna arbetar aktivt med att förnya miljön efter barngruppernas önskemål och behov. I arbetet främjas material och miljö så att barnen kan göra egna val samt att pojkar och flickor har samma möjlighet att pröva och utveckla förmågor och intressen. I barnarbetet är bland annat gruppstärkande lekar en metod för att stödja att barnen utvecklar känslor av tillit och vänskap till varandra. Medarbetarna värnar om att vara goda förebilder för barnen.

Förskolornas personal är lyhörda för barnens önskemål och åsikter. Barnens synpunkter respekteras och de får uttrycka sin mening. Medarbetarna är goda förebilder och möter

barnens åsikter och synpunkter med respekt. De uppmuntrar barnen att uttrycka sin egen åsikt och stödjer dem att komma till tals.

Förskolorna arbetar på olika sätt med genusperspektiv. Två av förskoleområdena deltar sedan år 2005 i ett projekt på temat Genusperspektiv i förskolan. Personal har läst genusvetenskap på högskolan och två förskolelärare har utbildats till genuspedagoger.

Dialog med föräldrarna är grundläggande för verksamhetens utvecklingsarbete. För barn som behöver med hjälp och stöd upprättas i samarbete med berörda föräldrar ett åtgärdsprogram på kort och lång sikt.

Grundskola

Skolorna har planer mot mobbning och sexuella trakasserier samt för det drog-förebyggande arbetet. Skolorna arbetar aktivt med antimobbningsteam, trygghetsplaner, temat Livskunskap samt har elevvårdsteam respektive kamratstödjure. I det drog-förebyggande arbetet samarbetar skolorna med förvaltningens drogförebyggande samordnare.

Skolorna har under året haft studiedagar och föreläsningar runt temat Livskunskap och haft fokus på trygghetsfrågor. Värdegrundsarbetet är väl synligt och alla skolor har ett väl utvecklat arbete mot kränkande särbehandling och mobbing. Det finns alltid någon vuxen för eleverna att prata med, vilket bidrar till en lugn arbetsmiljö. En del skolor har utbildat handledare i arbetet med att integrera ämnet Livskunskap i allt arbete på skolan. Exempel på förebyggande arbete är kompisamtal för elever upp till år 5, Charlie och liknande kamratstödjarverksamhet. En skola har under året haft en "pratstuga" dit barn på lunchrasten kan gå och prata om det som de anser vara viktigt. De vuxnas förhållningssätt visar på vikten av att respektera andra människors egenvärde och integritet. När det uppstår konflikter finns många vuxna till hands vilket gör att konflikterna oftast kan lösas direkt. Elever i behov av särskilt stöd kartläggs av specialpedagog och utifrån den kartläggningen fattas beslut om eventuella åtgärdsprogram.

Analys och resultat

Förskola

Förskolans värdegrund omsätts i det praktiska pedagogiska arbetet. Enheterna har ständigt återkommande diskussioner om förhållningssätt, barnsyn, värdegrund, kommunikation och arbetsätt. Under året har man arbetat med att utveckla individuella utvecklingsplaner som utgår från och ser varje barns behov. De olika forumen för dialog med föräldrarna har varit väl fungerande.

Förskolorna har under året haft fokus på utveckling av den pedagogiska miljön. Miljöarbete har under de senare åren fokuserat mer och mer på det "kompetenta" barnets möjligheter att utvecklas. Personalen uppmuntrar barnen att i leken bryta traditionella könsmonster och tar aktiv del i barnens lek bland annat för att hjälpa och stödja barnen i att utveckla sin sociala och empatiska förmåga.

Målen att förskolorna ska arbeta med att utveckla barnens språk, de kommunikativa förmågorna och det grundläggande matematiska tänkandet har till stora delar uppfyllts.

Grundskola

Antal skrivna och genomförda åtgärdsprogram har ökat. Antalet elever som fått insatser av stadsdelens skolresursteam i samarbete med skolan har ökat mellan åren 2004 och 2005.

Skolornas egna interna brukarenkäter respektive stadens brukarenkät visar på goda resultat vad det gäller trygghet, trivsel och närhet till vuxna. Eleverna anger att de är medvetna om reglerna för trivsel och social samvaro. Det råder arbetsro i de flesta undervisningssituationer. Skolorna utvärderar kontinuerligt sitt arbete med värdegrund och trygghetsskapande.

Skolorna har påbörjat arbetet med att ta fram individuella utvecklingsplaner, med utvecklingssamtalet som utgångspunkt. Skolverkets anvisningar har diskuterats i arbetslagen. Kvällsföreläsningar har arrangerats i ämnet för medarbetare och kontakter har tagits med andra skolor.

Stadens utrednings- och statistikkontor (USK) ha gjort en totalundersökning av grundskolan. Föräldrarna har svarat för eleverna i förskoleklass och skolår 3. Elever i skolår 6 och skolår 9 har själva svarat. Enkätsvaren visar på att förvaltningens skolor har goda resultat vad det gäller trygghet, trivsel och närhet till vuxna. Men det finns utvecklingsområden. Nedan redovisas resultat jämfört med stadens snitt.

- Förskoleklass

Förskoleklasserna ges bättre medelvärde för trygghet och relationer jämfört med stadens snitt.

- Skolår 3

Föräldrar till eleverna är minst nöjda med frågan om lugn och arbetsro i klassen samt möjligheten att få hjälp av skolsköterska/-läkare, skolkurator/-psykolog. Högst nöjdhet får lärarnas sätt att vara mot barnen och möjligheten för barnet att känna sig trygg i skolan.

- Skolår 6 och 9

Skolornas snitt är lägre än eller i nivå med snittet i staden på de flesta frågor som rör trygghet och relationer. Resultatet varierar kraftigt mellan skolorna. Mest nöjda är eleverna med möjligheten att känna sig trygg i skolan, vilket är samma tendens som i staden totalt. Medelvärdet om situationen när det gäller mobbning ligger under stadens snitt i skolår 6 och över stadens snitt i skolår 9. Flickors och pojkars lika möjligheter att visa vad de kan varierar kraftigt mellan skolorna, men är högre än stadens snitt för skolår 9.

De två skolor som har särskoleverksamhet har arbetat för att öka integrationen mellan särskola och grundskola.

Bedömningsgrunder

Förskola

Tre av förskoleområden har under 2005 haft inspektion av utbildningsförvaltningen på en av sina förskolor. Alla förskoleområden använder sig av årliga föräldraenkäter. Utvecklingssamtal med föräldrarna är en viktig källa till information och avstämning.

Förskolorna har återkommande metoddiskussioner om förhållningssätt, barnsyn och värdegrund på avdelningsmöten, arbetsplatsträffar och planeringsdagar.

Grundskola

Trygghetsmålet följs upp genom stadens brukarenkät, drogvaneundersökning, egna enkäter samt avstämningar med antimobbningsteam och elevvårdsteam en gång i månaden.

Sex av de sju skolorna använder sig av interna brukarenkäter.

Två skolor hade besök av skolinspektörerna i december 2005.

Under året har skolorna arbetat mycket med åtgärdsprogram och individuella utvecklingsplaner. De har blivit tydligare och därmed lättare för elever och föräldrar att förstå. Antalet elever som fått insatser av stadsdelens skolresursteam i samarbete med skolan har ökat mellan åren 2004 och 2005.

Åtgärder för utveckling

Förskola

Genuspedagogik ska införas i förskolorna under året. Ett projekt har startat på förskolorna för att driva en process att arbeta med jämställdhet ur ett genusperspektiv kopplat till förskolans värdegrund. Förskolans medarbetare ska utveckla metoder för hur de kontinuerligt kan arbeta med jämställdhetsfrågor på förskolorna.

Grundskola

Skolorna kommer att vidareutveckla arbetet med att göra skolan till en trygg och lugn arbetsplats för elever och lärare så att Enskede-Årstas kommunala skolor blir ett intressant första val för stadsdelsområdets elever.

Under 2006 har skolorna fokus på att utveckla arbetet med Livskunskap, elevhälsa och genusfrågor. Skolbarnsomsorgens pedagogik och metodik ska lyftas fram ytterligare.

Läro-KOMET och föräldra-KOMET, en kommunikationsmetod som går ut på att stärka barns positiva beteende i klassrummet och hemmet kommer att användas.. Föräldrar erbjuds utbildning i metoden i form av studiecirkel. Lärare i skolorna utbildas också i hur de med hjälp av metoden kan arbeta med berörda elever i skolsituationen. Utbildningarna sker i samverkan mellan skola och socialtjänst

Samarbetet mellan särskolan och grundskolan ska vidareutvecklas.

Lärande och utveckling

Arbetsätt för måluppfyllelse

Förskola

Barnets utveckling och lärande är det område som de allra flesta som väljer att arbeta i förskola tycker är både roligt och lätt att arbeta med. Förskolorna har utförligt angivit de arbetsätt som används i sina verksamhetsplaner. Förskolans styrdokument är ett stöd detta arbete.

Förskolorna arbetar med att

- anta utmaningen att se det ”kompetenta barnet” och är generösa med beröm
- lägga stor betydelse på leken, barnets naturliga sätt för lärande och utveckling
- uppmuntra varje barn att våga prova olika delar av verksamheten och ge dem utmaningar som lockar dem att gå vidare
- skapa många tillfällen till samtal med ett enskilt barn och barn i grupp genom rollek, samling och att vara en ”aktiv vuxen” vid rutinsituationer.
- utmana barnen genom att ställa frågor och inte att komma med färdiga lösningar
- erbjuda barnen sagostunder, teaterbesök, drama- och rörelselek, bild och form, samtal och berättelser och samlingar med sånger, rim och ramsor
- under rutinsituationer och samlingar uppmärksamma barnen på de matematiska begreppen och att locka till utvecklande resonemang
- aktivt och medvetet stärka barnets självkänsla och sociala kompetens.

Den pedagogiska dokumentationen har tagit stora kliv framåt genom externa utbildningar. Förskolorna har bildat interna nätverksgrupper genom samverkan mellan olika förskolor. Flera utbildningssatsningar har genomförts för att stärka kompetensen bland utbildade barnskötare, barnskötare med äldre utbildningar samt vidareutbilda förskolelärare. Medarbetare från nästan alla förskoleområden har deltagit i olika matematik- och språkutbildningar.

Riktade insatser för att utveckla arbetet med barnens kommunikativa utveckling har genomförts under året. Förskolorna har bland annat utvecklat samlingarna genom att aktivera barnen mer och göra dem språkligt mer delaktiga. Olika barnkulturaktiviteter som ”Dockan som pedagogiskt hjälpmedel”, organiserad dramalek, rim och ramsor och sång och dans har bidragit till att utveckla barnens kommunikativa förmåga.

Medarbetare i alla förskoleområden har under året ökat sin kompetens när det gäller metoder för att stödja tvåspråkiga barn. Vissa förskolor har ordnat språkrum för barnen. Förvaltningens två språkpedagoger har introducerat språkutvecklingsanalyser i förskolorna i två områden som har många barn vars föräldrar är födda utomlands. Medarbetarna har erbjudits utbildning när det gäller barns och elevers första- och andraspråkutveckling. De har också startats ett nätverk runt språkutveckling som syftar till att medarbetarna på sikt ska göra lokala språkplaner.

Ett projekt ”Språk och lek” har byggt upp en bank där förskolepersonal kan låna språkstimulerande och specialpedagogiskt material till ett enskilt barn eller mindre barngrupper som behöver anpassad metodik för sin språk- /eller specialpedagogiska

utveckling. Språk- och lek är tänkt att vara ett komplement till den väl etablerade talpedagog och specialpedagogiska funktionen.

Förvaltningen har deltagit i ett förvaltningsövergripande kompetensfondsprojekt kring matematik i förskola och skola. Projektet har resulterat i erfarenheter och kunskaper om metoder och arbetsätt. En förskoleavdelning vann Natur och Kulturs kunskapspris 2005 som ett resultat av sitt arbete med matematik med barnen.

Grundskola

Skolorna har påbörjat arbetet med att ta fram individuella utvecklingsplaner för alla elever med utvecklingssamtalet som utgångspunkt. Skolverkets anvisningar har diskuterats i arbetslagen. Kvällsföreläsningar har arrangerats för medarbetare och kontakter har tagits med andra skolor.

Skolorna har haft fokusering på elevernas språk- och matematikutveckling. Tid har avsatts för ämneslärarna att diskutera sitt ämne några gånger per termin. Eleverna LUS-as (test - läsutvecklingsschema) en gång per termin och skolverkets verktyg för att analysera elevernas matematikkunskaper är under införande. Resultaten bildar underlag för individuella utvecklingsplaner. Dessa kommuniceras med berörd elev och förälder under utvecklingssamtalen. Mycket tid har under året satsats på att vidareutveckla skolornas arbete med åtgärdsprogram och individuella utvecklingsplaner.

Lärarnas fortbildningsinsatser har bland annat lett till nya och effektivare arbetsätt i matematik. Lärarna försöker "tala" matematik med eleverna i högre utsträckning än tidigare. Fyra skolor har inrättat en matematikverkstad för kunna erbjuda mer laborativ matematik.

På en av skolorna med många barn med annat modersmål än svenska har all personal under perioden ht 2002 - vt 2005 deltagit i en kurs anordnad av Lärarhögskolan i Stockholm med titeln "Spåkutveckling och interkulturalitet". Kursen är framtagen utifrån skolans behov och fokuserar mycket på modersmålets betydelse för språkutvecklingen.

Ett läsprojekt pågår på två av skolorna i samarbete med skol- och de lokala biblioteken. Syftet är att väcka engagemang och läslust om ny barn- och ungdomslitteratur hos lärare, bibliotekarier och skolbibliotekarier i stadsdelarna, så att de kan få verktyg att förmedla bra barn- och ungdomsböcker till sina elever. Vidare att få fler barn och ungdomar att bli intresserade av att läsa genom ökad tillgång till bra skönlitteratur, inte minst för tvåspråkiga elever, samt att förbättra läsförståelsen hos eleverna och därigenom öka möjligheterna till vidare studier efter grund- och gymnasieskolan.

Enskede-Årsta har organiserat sex stadsdelsövergripande undervisningsgrupper för att möta elevers olika behov av särskilt stöd och för att minska de externa kostnaderna. Ett mål är att dessa grupper ska vara en del av den ordinarie verksamheten och att eleverna ska känna trygghet och tillhörighet till sin skola. Under året har ett projekt "Modeller i vardagen" startat för att erbjuda lärare konkret stöd i att möta elever med särskilda behov, pröva nya vägar att kompetensutveckla den pedagogiska personalen, men även övrig personal. Vidare att skapa en samsyn kring eleverna och möta dem där de befinner sig i sin utveckling. Målet är att uppnå att alla elever i möjligaste mån känner trygghet och tillhörighet till sin skola och når goda resultat.

Analys och resultat

Förskola

Under året har förskolornas pedagogiska dokumentation utökats och förbättrats. RUS (relationsutvecklingsschema), portfolio och på en del av förskolorna språkanalysmetoden ger möjligheter till lärande och utveckling hos varje barn. Den pedagogiska dokumentationen synliggör de pedagogiska processerna för barnen själva, personalen och föräldrarna. Alla förskolor utarbetar planer för det enskilda barnet i samråd med berörda föräldrar.

Under året har satsningar gjorts på ökad kunskap om språkutveckling hos barn, nya språkutvecklande arbetsätt och metoder har utvecklats för att konkretisera matematiska begrepp för barnen, vilket har gett bra resultat.

Utbildningsförvaltningens brukarenkät bland förskoleföräldrar i staden ger vid handen att föräldrarna i Enskede-Årsta är mer nöjda än stadens snitt med den stimulans som barnen får till att lära och utvecklas och även med det stöd som barnen får för att utvecklas språkligt och socialt. Föräldrarna är dock något mindre nöjda med personalens arbete med att ge flickor och pojkar lika möjligheter.

Grundskola

Stadens utrednings- och statistikkontor (USK) ha gjort en totalundersökning av grundskolan. Föräldrarna har svarat för eleverna i förskoleklass och skolår 3. Elever i skolår 6 och skolår 9 har själva svarat.

- Förskoleklass

När det gäller helhetsomdöme – nöjdhet på det hela taget är Enskede-Årstas medelvärde för föräldrarnas nöjdhet med de kommunala förskoleklasserna över stadens snitt. Föräldrarnas svar på frågorna ger ett lägre medelvärde än snittet i staden för alla frågor om utveckling och lärande - vad barnen får göra i förskoleklassen, personalens pedagogiska förmåga, tillgång till pedagogiskt material, hur IT används, möjligheten att få individuellt stöd, motion och rörelse samt arbetet för att ge flickor och pojkar lika möjligheter.

- Skolår 3

Föräldrarnas nöjdhet med skolorna ligger ungefär som stadens snitt. På området utveckling och lärande är föräldrarna generellt minst nöjda med hur IT används i undervisningen. Ett annat utvecklingsområde är medvetet personalen arbetar för att ge pojkar och flickor lika möjligheter.

- Skolår 6 och 9

Medelvärdena totalt för frågor inom avsnittet utveckling och lärande för skolår 6 och skolår 9 är lägre än snittet i staden på alla frågor. Resultatet varierar kraftigt mellan skolorna.

Gymnasiebehörighet

Skola	Andel (%) gymnasiebehöriga	
	2004	2005
Enskede skola	99,0	96,0
Nytorpsskolan	87,0	85,0
Sturebyskolan	98,9	98,6
Årstaskolan	93,0	91,0
Förvaltningen	95,5	93,0
<i>Stockholm</i>	<i>90,0</i>	<i>89,1</i>

Av eleverna som slutade skolår 9 var 93 % behöriga att söka till gymnasiet. Resultaten vid Enskede skola och Nytorpsskolan beror på nyinflyttade elever med annat modersmål än svenska som behövt särskilt stöd.

Andel godkända elever i skolår 9

Ämne:	Totalt antal elever	Antal godkända elever	Andel godkända i skolår 9
Engelska	311	280	90%
Matematik	315	281	89%
Svenska/sv2	317	290	91%

Elevantalet med minst betyget G i alla ämnen har ökat. Antalet elever som får adekvat stöd har ökat. Skolorna har tydliga kända kunskapsmål i varje ämne. Regelbundna tester görs från förskoleklass och uppåt i svenska och matematik. Antalet elever som får adekvat stöd har ökat. Det beror på att skolorna arbetar utifrån en fastställd arbetsplan för elevhälsoarbetet samt organisationen av specialläraresurserna.

Stora satsningar har gjorts inom områdena språkutveckling och matematik, dels genom kompetensutbildning, där språkutveckling och matematik har varit högprioriterade områden, dels genom att matematikverkstäder har byggts upp. Speciallärares insatser har lett till en ökad måluppfyllelse.

BedömningsgrunderFörskola

Målen kring språkutveckling följs upp genom intern verksamhetsuppföljning på personalträffar och planeringsdagar, barnobservationer och utvecklingsamtal. Förskoleråden och andra föräldraforum används i uppföljningsarbetet och alla förskoleområden använder sig av enkätundersökningar riktade till föräldrarna.

Två av förskoleområdena har haft inspektion under året.

Grundskola

Målen kring språkutveckling och förbättrad matematikundervisning följs upp genom läsutvecklingsschema (LUS), matematikdiagnoser, nationella prov, betygsstatistik samt skolverkets analysverktyg för matematikkunskaper.

Andra uppföljningsmetoder är skolledningens besök på lektioner, diskussioner i arbetslagen, intervjuer med elever och personal och skolinspektörernas bedömning.

De som är generellt för alla ämnen är att skolorna har sett över kravnivåerna och funderat runt de uppnåendemål de har satt. De nystartade olika nätverksträffarna har bidragit till att göra kravnivåerna tydligare. I många ämnen gör skolorna diagnoser av olika slag.

USK:s totalundersökning av grundskolan. Föräldrarna har svarat för eleverna i förskoleklass och skolår 3. Elever i skolår 6 och skolår 9 har själva svarat.

Åtgärder för utveckling

Förskola

Förskolorna i Dalen och Östberga kommer att inventera arbetet med modersmålsstödet i förskolan. Syftet är att skapa modeller för att utveckla stödet i modersmål i alla förskoleområden.

”Språk och lek” erbjuder medarbetare i förskolorna en utbildning i språk- och lekstimulerande arbetsmetoder. En repetition om barns tal- och språkutveckling.

Matematikprojektet har resulterat i erfarenheter och kunskaper om metoder och arbetssätt som kommer att användas i det fortsatta utvecklingsarbetet under 2006.

En av de förskollärare vars avdelning vann ”Natur och Kulturs” kunskapspris 2005 kommer vidareutbildas i hur matematik lärs ut i förskolan. Parallellt med utbildningen handleder pedagogen tolv kollegor inom förvaltningen för att lära ut nya arbetssätt om matematik i vardagen inom förskolan.

Förskolorna i Årsta deltar sedan år 2005 i ett projekt på temat Genusperspektiv i förskolan. För att vidareutveckla detta arbete och sprida det till samtliga förskolor har en projektledare tillsatts. Syftet är att medvetandegöra medarbetarna så att flickor och pojkar får samma förutsättningar att utveckla sina förmågor och personligheter. Förvaltningen har avsatt särskilt riktade medel till förskolornas utvecklingsarbete i genusfrågor.

Det ämnesövergripande temat Livskunskap, som infördes i stadsdelsområdets skolor under år 2004, införs i förskolorna under 2006. Föreläsningar och handledarutbildning ger medarbetarna en djupare kunskap. Det finns särskilt avsatta medel som fördelas till förskoleområdena utifrån de handlingsplaner som förskolorna ska arbeta fram.

Grundskola

Verksamheten kommer att utvecklas med tydligare dokumentation av elevernas kunskapsutveckling och sociala utveckling. Skolornas arbete med att ta fram

individuella utvecklingsplaner för alla elever med utvecklingssamtalet som utgångspunkt ska vara klart under år 2006.

Språkutveckling är ett strategiskt utvecklingsområde. Därför kommer förvaltningen att ge alla elever i skolår 8 en bok för att stimulera till läsning, muntlig framställning och diskussioner om litteratur. Skolornas har olika läsprojekt som kommer att fortsätta.

Innehållet i modersmålsundervisningen kommer att analyseras för att se om skolornas insatser förbättrar elevernas resultat.

Projektet matematikverkstad planeras att pågå fem år med en första avstämning efter två år. Förskolorna och skolorna ska samarbeta och arbeta i ett perspektiv 1-16 år som syftar till att eleverna i skolan får ett ökat intresse för matematik, ökad matematisk förståelse samt ska tycka att matematik är roligt.

Projektet ”Modeller i vardagen”, två specialpedagoger som handleder medarbetarna vid stadsdelens små stadsdelsövergripande undervisningsgrupper kommer integreras i den ordinarie verksamheten. En av specialpedagogerna kommer fortsättningsvis att ge stöd till lärare i förvaltningens skolor i specialpedagogiska frågor.

I förvaltningens skolor ska skolans och skolbarnsomsorgens pedagoger arbeta tillsammans. För att de olika pedagogernas kompetens ska utvecklas och integreras kommer gemensamma planeringar och studiedagar att genomföras under året.

Barnens och elevernas inflytande

Arbetsätt för måluppfyllelse

Förskola

Förskolorna arbetar med att utveckla demokratisk kompetens hos barnen. Detta arbetsområde är sedan många år väl förankrat i arbetsgrupperna. När man planerar sina gemensamma aktiviteter försöker personalen ta tillvara på och är lyhörda för barnens speciella önsknings, intressen och åsikter.

Projektarbeten och annan pedagogisk verksamhet utgår från barnens intresse och initiativ. Arbetsättet för att tillgodose barnens inflytande är bland annat att barnen, utifrån ålder och mognad, får delta i olika former av samarbete och beslutsfattande

En del förskolor arbetar med barnsamtal, personalen tar reda på det enskilda barnets speciella önskemål, intressen och åsikter. Barnen får alltid återkoppling på samtalet.

Grundskola

Förvaltningen har ett övergripande ungdomsråd. Fem av skolorna har skol- och förvaltningsråd, där elever och föräldrar är representerade. Alla skolor har klassråd, varje klass har representanter i elevrådet. Flera skolor har mat- och miljöråd. Samarbete med föräldrar har lite olika former på skolorna. Exempel på forum för samverkan är föräldramöten, träffar med klassombud, föräldraföreningar, föräldra-

forum, frukostmöten med mera. Utvecklingssamtal med elever och föräldrar är en viktig källa till informationsutbyte och möjlighet att framföra synpunkter.

Sex av de sju skolorna använder egna brukarenkäter för att fånga upp synpunkter från elever och föräldrar.

Stadens utrednings- och statistikkontor (USK) ha gjort en stadsövergripande undersökning av grundskolan. Föräldrarna har svarat för eleverna i förskoleklass och år 3 räkning. Elever i skolår 6 och skolår 9 har själva svarat på frågorna.

Analys och resultat

Förskola

I dialog med barn och föräldrar har förskolornas inne- och utemiljö utvecklats under året. Verksamheterna utformas utifrån barnens intressen.

Sedan 2004 genomför förvaltningen en enkätundersökning till ett slumpmässigt urval femåringar i förvaltningens förskolor. Under 2005 fick 75 slumpvis utvalda femåringar i förskolan svara på en enkät. Femåringarna är ännu mer positiva till sin förskolevistelse 2005 än barnen i 2004 års undersökning. Barnens uppfattning om samlingen har markant förbättrats. Då uppfattades som ett exempel samlingen som negativ för en del av barnen. Förskolorna startade ett utvecklingsarbete för att göra samlingen mer attraktiv både vad gäller innehåll och tidpunkt.

De flesta femåringar som svarade på enkäten tycker om att gå till förskolan, de har kamrater, får lära sig mycket, tycker att maten är god, får hjälp av en vuxen då de behöver det och är i stort nöjda med lekmaterial (något mindre nöjda med material för utomhuslek). Alla barn utom tre tycker att det ska bli roligt eller ganska roligt att börja skolan och de allra flesta tror att de kommer att välja förskola om de själva får barn när de blir vuxna.

Ett barnråd har under året startat i ett av stadsdelsområdena. Syftet är att låta barn från fem till elva år som går på kommunal förskola respektive skola i stadsdelsområdet få dela med sig om sina kunskaper om levnadsförhållanden och komma till tals om vad de önskar utveckla för stadsdelsområdet ska få en bättre barnmiljö.

Utbildningsförvaltningen har genomfört en brukarenkät bland förskoleföräldrar i staden. Föräldrarna är inte helt nöjda med barnens möjligheter att vara med och påverka. Nära en tredjedel vet inte vilka möjligheter barnen har att påverka. Medelvärde är dock något högre än stadens snitt för personalens lyhördhet för barnens önskningar och behov.

Grundskola

De formella organen som elevråd och matråd fungerar ganska väl och vid elevvårdskonferenser tas hänsyn till elevernas åsikter, men i den dagliga verksamheten finns det utvecklingsmöjligheter. Det pågår diskussioner om hur eleverna på skolan ska kunna få ett större inflytande på sina studier. De individuella utvecklingsplanerna är en pusselbit i arbetet att utveckla elevinflytandet.

Skolinspektörerna har i sina rapporter understrukit att det finns behov av att utveckla arbetsformerna så att eleverna blir mer delaktiga i planering och utvärdering och även utveckla formerna på fritidshemmen för barnens inflytande.

Stadens övergripande brukarenkät visar på att förvaltningens skolor har goda resultat vad det gäller inflytande. Sammanfattningsvis har eleverna i skolår 3 stora möjligheter att påverka och göra sina åsikter hörda, medan det är mindre bra i skolår 6 och ytterligare mindre bra i skolår 9. Nedan redovisas resultat jämfört med stadens snitt.

- Skolår 3

Föräldrarna får information om vad barnet ska kunna och hur barnet ligger till i skolan samt föräldramöten/samtal. Det är dock stora skillnader mellan skolorna. Lägst medelvärde får möjligheterna för barn och föräldrar att vara med och påverka i skolan.

- Skolår 6 och 9

Elevernas svar ger genomgående lägre medelvärden än för staden som helhet när gäller frågor om information och samverkan, men det varierar kraftigt mellan skolorna. Möjligheterna för eleverna att vara med och påverka får låga medelvärden, lägre än snittet i staden.

Bedömningsgrunder

Förskola

Förskolorna följer upp med hjälp av intern verksamhetsuppföljning, barnobservationer och frågor till barn och föräldrar. Alla förskoleområden har gjort enkätundersökningar riktade till föräldrarna. Utvecklingssamtalen med föräldrarna är ett viktigt forum för uppföljning av verksamheten.

Förvaltningens barnråd som har startat på försök i ett av stadsdelsområdena. En enkätundersökning har genomförts riktad till 25 % av femåringarna i verksamheten.

Utbildningsförvaltningens brukarenkät bland förskoleföräldrar i staden.

Grundskola

Intervjuer med elever samt att sex av de sju skolorna har brukarenkäter. Utvecklingssamtalen med elever och föräldrar.

Skolinspektörernas rapport från besök på två av skolorna.

USK:s totalundersökning av grundskolan. Föräldrarna har svarat för eleverna i förskoleklass och skolår 3. Elever i skolår 6 och skolår 9 har själva svarat.

Åtgärder för utveckling

Förskola

En arbetsgrupp/ nätverksgrupp arbetar med att vidareutveckla dokumentationsunderlagen till barnets individuella handlingsplaner.

Barnrådet som startade 2005 i förskoleområde Enskede Gård och Enskedefältets skola har visat sig vara en bra modell för att komma till tals med barn om deras livsmiljö. Förvaltningen startar barnråd i alla förskole- och skolområden under 2006.

Grundskola

De två skolor som saknar skol- och förvaltningsråd kommer att starta sådana under år 2006. Elevrådets arbete ska synliggöras på skolan. Vuxenstöd och tydligt intresse från skolledningen är viktiga framgångsfaktorer för elevråden.

Kursplaner, kravnivåer och betygskriterier kommer göras tydliga för eleverna för att möjliggöra inflytande över den egna kunskapsutvecklingen. Eleverna ska ges möjlighet att medverka i mål- och kriterieformuleringar och diskussioner om redovisnings- och utvärderingsformer.

Samverkan med föräldrar

Arbetsätt för måluppfyllelse

Förskola

Under invänjningens första veckor berättar föräldrarna om sitt barn och pedagogerna om förskolan. En dialog med ansvarig pedagog kring barnets utveckling och lärande erbjuds föräldrar genom utvecklingssamtalen. Avdelningens verksamhetsplanering presenteras på föräldramöten. Gemensamma fester med varierande tema: vernissage, höstmärnad, fixardagar med mera skapar förutsättningar för en god kontakt mellan föräldrar och förskola.

Varje förskola har ett internt förskoleråd. Rådets funktion och möjligheter presenteras på avdelningens föräldramöten. Förskolorna samarbetar dagligen med föräldrarna. Varje familj erbjuds minst ett utvecklingssamtal per termin. Varje förskola har föräldramöten och olika samlingar med barn och föräldrar.

Förvaltningen har ett övergripande förskole- och skolråd med föräldrarepresentanter och förvaltningspersonal, där förskolefrågor i stort diskuteras. Rådet är ett stöd i arbetet med att utveckla brukarinflytandet. Rådet behandlar frågor av mer övergripande karaktär.

Förskolorna åtar sig att ha en öppen dialog med och vara lyhörda för föräldrars synpunkter och ge dem möjlighet till inflytande. Detta sker genom att ge fortlöpande information, genom förskoleråd, föräldramöten, enskilda utvecklingssamtal, uppföljningssamtal, besök av föräldrar i verksamheten, daglig kontakt och synpunkt- och klagomålshantering. Personalen använder sig i dialogen med föräldrarna av pedagogisk dokumentation som fotografier, portfolio, intervjuer och texter. Andra verktyg är RUS (relationsutvecklingschema) och andra observationsmodeller

Grundskola

Förvaltningen har ett övergripande förskole- och skolråd.

Fem av skolorna har skol- och förvaltningsråd. Alla skolor har elevråd, matråd, samarbete med föräldraföreningar, föräldramöten samt utvecklingssamtal med elever och föräldrar.

USK:s totalundersökning av grundskolan med frågor till elever och föräldrar.

Sex av de sju skolorna har genomfört brukarenkäter för att fånga upp synpunkter från elever och föräldrar. Föräldrar är också välkomna att kontakta medarbetare och skolledare.

Analys och resultat

Förskola

Samverkan med föräldrar har utvecklats under året med fler forum än tidigare. Det har bland annat tillkommit fler föräldraråd.

Den pedagogiska dokumentationstekniken har utvecklats under året genom att datautbildningar genomförts internt och externt. Dokumentationsunderlagen till barnens individuella handlingsplan reviderades under året och blev tydligare.

Föräldrarna får återkoppling om vad barnenkätundersökningen har gett, vad barnrådet har lyft för frågor samt hur förskolorna planerar att arbeta vidare med de synpunkter som framförts.

Utbildningsförvaltningen har genomfört en brukarenkät bland förskoleföräldrar i staden. Enskede-Årsta är en av de fem stadsdelar som hade de mest nöjda föräldrarna. Föräldrarna är mer nöjda med inflytande och samverkan än stadens snitt.

Grundskola

Medelvärdena är genomgående lägre för förvaltningens skolor jämfört med staden som helhet, men det varierar stort mellan skolorna.

Bedömningsgrunder

Förskola

Föräldrarna tillfrågas om deras synpunkter på verksamheten, muntligt i den dagliga verksamheten, på föräldramöten, utvecklingssamtal och skriftligt i form av enkäter.

Alla förskoleområden har genomfört föräldraenkäter. Brukarna har enligt de överlag en positiv inställning till verksamheten och medarbetarna. Förskoleråden har varit ett viktigt forum för att stämma av olika frågor med föräldrarepresentanter.

Utbildningsförvaltningens brukarenkät bland förskoleföräldrar i staden

Grundskola

Sex av de sju skolorna har genomfört egna enkäter för att fånga upp föräldrarnas synpunkter. En av skolorna har inte använt enkät utan har fått synpunkter bland annat genom skolrådet.

Intervjuer med elever samt enkäter. Skolinspektörernas bedömning.

Utvecklingssamtalen med elever och föräldrar om måluppfyllelse är viktigt. För det är där man tillsammans skriver den individuella utvecklingsplanen.

USK:s totalundersökning av grundskolan. Föräldrarna har svarat för eleverna i förskoleklass och skolår 3. Elever i skolår 6 och skolår 9 har själva svarat.

Åtgärder för utveckling

Förskola

Under 2006 kommer ett enhetsråd med en föräldrarepresentant per förskola att startas för övergripande frågor inom enheten Enskede Gård.

Grundskola

De två skolor som saknar skol- och förvaltningsråd arbetar på att starta sådana under år 2006.

Bedömning och betygssättning

Arbetsätt för måluppfyllelse

Skolorna har under året arbetat med betygssättning och bedömaröverensstämmelse. Måldokument och betygskriterium har setts över. Flera skolor har medverkat i stadens projekt "Likvärdig bedömning och betygssättning".

Analys och resultat

En av våra skolor har stor rörlighet bland eleverna till följd av många in och utflyttningar. Deras erfarenhet är att en procentuell större andel av de elever som börjat skolan under de sista skolåren har behov av särskilt stöd för att klara godkänt.

Likvärdig bedömning och betygssättning sätts allt mer i fokus. Skolorna gör regelbundna utvärderingar av kursplaner och genomför de förändringar som behövs. Lärarna diskuterar även hur kunskaper bedöms och ser över betygskriterium.

Bedömningsgrunder

Bedömningen av elevernas resultat i förhållande till kunskapsmålen grundar sig på utvecklings- och föräldrasamtal, läsutvecklingsschema (LUS), nationella prov, enkäter, diagnoser samt intern utvärdering och observationsmodeller. Skolledare och lärare deltar i utbildningsförvaltningens nätverksutbildningar om metoder för att förbättra bedömaröverensstämmelse och gemensamma kravnivåer.

Skolinspektörernas bedömning, statistik över betyg och nationella prov samt skolverkets allmänna råd och kommentarer 2004 och skolverkets allmänna råd.

Åtgärder för utveckling

Kursplaner, kravnivåer och betygskriterier kommer göras tydligare för eleverna för att möjliggöra inflytande över den egna kunskapsutvecklingen. Eleverna ska ges möjlighet att medverka i mål- och kriterieformuleringar och diskussioner om redovisnings- och utvärderingsformer.

Skolorna har som mål att analysera betygsstatistiken och utveckla formerna för undervisningen i syfte att minska antalet IG-betyg. Vidare utveckla strategier för att tillvarata nådda resultat och deras användning i självvärdering och utvecklings-/förändringsarbete.

Barn- och elevhälsa

Arbetsätt för måluppfyllelse

Under året har förskolor och skolor deltagit i olika typer av utbildningar och nätverk kring kost. Syftet är att förbättra matvanorna och minska sötade produkter i förskolor och skolor. Förskolechefer, rektorer och förvaltningspersonal har fått information av en kostinformatör från stadens centrala kostenhet. Vid mötet presenterades kursutbud och de möjligheter som finns när det gäller riktat stöd i kostfrågor.

Alla skolor samverkar med ”Handslaget”, Sveriges idrottsförbunds satsning som startade år 2004. Skolorna har under året haft extra insatser för att väcka intresse för idrott och hälsa som hälsovecka, joggingslinga, trettio minuters rörelse i samband med lunchrasten och en av skolorna har infört profilklasser i idrott.

Det ämnesövergripande temat Livskunskap har införts vid alla skolor. Under året utbildades handledare, som sedan hållit studiedagar för medarbetarna vid skolorna. Vid några skolor har Livskunskap varit schemalagt. Vid andra har man tagit upp temat på mentorstimmar, i arbetslagen och i de olika ämnena.

Analys och resultat

Skolorna har tagit bort sötsaker från cafeterierna och har matråd med medarbetare och elever. Förskolor och skolor köper i stor utsträckning ekologiska varor.

Alla skolor har arbetat med att integrera temat Livskunskap i undervisningen. Skolorna har upprättat en handlingsplan för detta arbete.

Bedömningsgrunder

Dialog med ansvariga medarbetare och enhetschefer.

Åtgärder för utveckling

Förskolan lägger stor vikt vid miljö- och naturvårdsfrågor för att barnen ska tillägna sig ett varsamt förhållningssätt till naturen. Under året ska förvaltningen starta en andra avdelning där huvuddelen av verksamheten är förlagd utomhus. Alla medarbetare inom

dessa verksamheter kommer att erbjudas utbildning av Friluftsförbundet. De arbetslag inom förskolan som vill starta uteverksamhet kommer att uppmuntras.

Förskolorna uppdrag är att ge goda måltidsvanor till barnen bland annat genom att servera en varierad kost och undvika sötade livsmedel. Andelen ekologiska livsmedel ska öka jämfört med år 2004.

Enskede-Årsta deltar tillsammans med Farsta, Skarpnäck och Katarina-Sofia stadsdelsförvaltningar i ett projekt kring kvalitet och effektivitet inom måltidsverksamheten i förskolor och skolor. Förvaltningen ska inom projektet utreda hantering och tillagning av specialkost samt utrustning av kök.

Kost- och måltidsvanor spelar roll för resultaten i skolan. Genom att servera en varierad kost, undvika sötade livsmedel, erbjuda frukost och regelbundet följa upp kvaliteten på maten kommer förutsättningarna för ett gott kunskapsinhämtande att förbättras. De två skolor som idag erbjuder frukost till eleverna kommer att pröva att erbjuda familjefrukost en gång i veckan. För att få en lugn måltidsmiljö ska arbetstagare via länsarbetsnämndens så kallade plusjobb ges arbetstillfällen som trivselvärdar/värdinnor.

Skolorna kommer att granska sina planer mot kränkande behandling och revidera dessa om det behövs. Arbetet ska ske i samverkan med elever och medarbetare.

Skolorna kommer att vidareutveckla samarbetet med satsningen Handslaget tillsammans med Sveriges idrottsförbund. Eleverna ska kunna prova fysisk aktivitet under eller i anslutning till skoldagen.

Det pågående arbetet med att ge medarbetarna en djupare kunskap i temat Livskunskap fördjupas. Syftet är att öka elevens medvetenhet om sina egna resurser och på bästa sätt tillvarata dessa. Samtal om livsstil, livsåskådning, hälsa och förhållningssätt ges stort utrymme. En fråga som särskilt ska diskuteras är de lojalitetskonflikter som kan uppstå när kamrater misstänks för olika brott. Skolorna kommer att få resurser tilldelade för detta arbete utifrån sina handlingsplaner om hur det tänker arbeta med frågeställningarna.

Övergång och samverkan

Arbetsätt för måluppfyllelse

Enskede-Årstas handlingsplan för samverkan kring övergången mellan förskola och skola upprättades år 2004, men arbetet har genomförts under året.

Skolorna samarbetar med förskolorna i närområdet och har regelbundna möten för att diskutera och utvärdera övergången till skolan. I samverkan med föräldrarna överlämnas vid övergången till förskoleklass dokumentation kring barnets förskoleliv. Föräldrarna inbjuds till ett överlämnande samtal med personal från både förskola och förskoleklass.

Femåringarna besöker skolan regelbundet under året enligt en gemensam plan. Vid utvärderingar har den visat sig ha fungerat bra.

Skolorna har utvecklat samarbetet mellan skola och skolbarnsomsorg med utgångspunkt från barnets hela dag. Skola och skolbarnsomsorg är organiserade i samma arbetslag, i de flesta fall i samma lokaler och med personal som träffar barnen hela dagarna. På en del av skolorna har lärarna och skolbarnsomsorgspersonalen gemensamma utvecklingssamtal med föräldrarna.

Analys och resultat

Samverkan med förskolorna i närområdet har utvecklats och målet att övergången mellan förskola och förskoleklass ska vara trygg och förutsägbar uppfylls. Skolornas nära samarbete med närliggande kommunala och enskilda förskolor är viktigt. Intaget till förskoleklasserna utgör grunden för skolans framtida elevförsörjning och därmed ekonomiska stabilitet.

Enskede-Årstas övergripande handlingsplan för samverkan mellan skola och förskola har i stort sett kunna följas, men det finns en utvecklingspotential. Diskussioner har förts för att förtydliga hanteringen, klargöra vem som ska göra vad. Det som till viss del har varit svårt att genomföra är överlämnandesamtalen tillsammans med förälder, förskola och skola. Skolorna har upplevt det allt för tidskrävande.

Bedömningsgrunder

Diskussion och utvärdering av samverkan mellan förskolorna och skolorna i de olika stadsdelsområdena. Enkäter och intervjuer riktade till berörda.

Skolinspektörernas bedömning.

Åtgärder för utveckling

Arbetet med att utveckla samverkan kommer att fortgå under året. Planen för övergång mellan förskola och skola revideras varje år i dialog mellan chefer, medarbetare och föräldrar.

Insatser kommer att göras för att förbättra och utveckla lokalernas användning så att de fungerar både för skola och skolbarnsomsorg.

Planerade åtgärder för utveckling av de pedagogiska verksamheterna

Förskolan

För att uppfylla kommunfullmäktiges mål om att minska med i snitt två barn ska förvaltningen minska barngrupperna med i snitt ytterligare 0,7 barn.

Fortsätta metoddiskussioner om förhållningssätt, se barnsyn och värdegrundsfrågor.

Ytterligare satsningar på kunskapsutveckling om barns språkutveckling och matematiskt tänkande.

Alla förskolor kommer under 2006 att se över sina arbetsmetoder när det gäller genuspedagogik.

Förskolorna ska utveckla metoder för hur de ska arbeta med temat Livskunskap.

Barnråd kommer att införas i samtliga stadsdelsområden.

Grundskolan

Utbildningsförvaltningen gjorde under 2005 inspektioner vid Skanskvarnsskolan och Enskedefältets skola. Skolorna har utifrån dem tagit fram handlingsplaner för hur de ska arbeta med förbättringsområdena, vilket ska genomföras under 2006.

Utveckla arbetsformerna så att eleverna blir mer delaktiga i planering och utvärdering. Även utveckla former på fritidshemmen för barns inflytande. Idag förs samtal med elever och föräldrar om måluppfyllelse vid utvecklingssamtalet. När skolorna har tagit fram individuella utvecklingsplaner för alla elever kommer de att kunna erbjuda eleverna bättre förutsättningar för inflytande på sina studier. De två skolor som saknar skol- och förvaltningsråd startar sådana under år 2006.

Arbetet med att analysera betygsstatistiken och utveckla formerna för undervisningen i syfte att minska antalet IG-betyg fortgår.

Resultat av åtgärder för utveckling 2005

Förskolan

Arbetet med att minska barngrupperna har genomförts enligt planeringen.

Målen att arbeta med att utveckla barnens språk, de kommunikativa förmågorna och det grundläggande matematiska tänkandet har till stora delar uppfyllts. Stora insatser har gjorts för att öka kompetens och utveckling av arbetsmetoder inom dessa områden.

Under året har förskolorna utvecklat den pedagogiska dokumentationen. En nätverksgrupp har bildats för att arbeta med att förbättra dokumentationsunderlagen till barnens individuella handlingsplaner.

Ett barnråd har under året startat i ett av stadsdelsområdena.

Enskede-Årstas handlingsplan för samverkan kring övergången mellan förskola och skola har genomförts under året.

Grundskolan

Skolorna har satsat på ökad kompetens och utveckling av arbetsmetoder inom språk-utveckling och matematik. De båda projekten ”Modeller i vardagen”, specialpedagoger som erbjuder handledning, och ”Matematikverkstäder” arbetsmetoder har visat bra resultat och kommer att integreras i den ordinarie verksamheten.

Under året har skolorna arbetat med temat hälsa och trygghetsfrågor, ämnet Livskunskap är infört på samtliga skolor och skolorna har bland annat via Handslaget arbetat för att uppmuntra eleverna till fysisk aktivitet.

Satsningar har skett på att uppnå målet med likvärdig bedömning och betygssättning.